

6.2 Matúš z Bascia: Do pekla – hriešnici

Matúš z Bascia (asi 1495-1552) sa svojou túžbou po pravom františkánskom putovnom kazateľstve nechcene stal príčinou kapucínskej reformy. Kým jeho prví spoločníci hľadali cestu, uznanie a štruktúru pre rastúce spoločenstvo, tento charismatický putujúci pustovník zostal verným svojmu osobitému poslaniu: bol na cestách a s prázdnyimi rukami, ako slobodný apoštol pokánia, hovorí v kostoloch, na námestiach, na uliciach a na poliach, pred nikým sa nehanbí a prijíma úbohých – hladujúcich, obeť moru, núdznych a chorých. K observancii sa vrátil po roku 1536, do svojej smrti zostal putujúcim ľudovým kazateľom a na konci požíval povest' svätca u chudobných i bohatých.¹

Matúšovo volanie po pokání odzrkadľuje jeho rozohnenú horlivosť za Boha a angažovanosť za obnovu jednotlivca i spoločnosti. Nasledujúca ľudová kázeň čerpá zo života a je ľahko zapamätateľná vo veršoch a poslucháči každého stavu v nej svojimi činmi rozhodujú o hroznej alternatíve: o pekle alebo raji. Rýmovaná kázeň o pekle chce dosiahnuť ohnivou silou slov pokánie, obrátenie a obnovu kresťanského života. Kázeň bola vytlačená pravdepodobne krátko po Matúšovej smrti, má 220 veršov v 27 strofách a krátky refrén. Prekladateľ z nej vybral 9 strof. Po všeobecnom úvode napomína kazateľ všetky stavy, no no končí ju pozitívne – povzbudzujúco.

Do pekla, vy, hriešnici
zločinci, do pekla s vami!
„Robiť dobre?“ Tomu sa smejete,
tvrdohlavo zotrúvate vo svojom blude

*A l'inferno, peccatori,
Scelerati, al grande inferno;
Ch'el ben far avete a scherno,
Ostinati ne gli errori.*

5605

Božia svätá všemohúcnosť,
svätá, správna, pokorná, prostá
chce, aby som nebral
ohľad na ľudí podľa stavu;
aby som hovoril každému a
káral zlý hriech
A preto volám na všetky strany
hriešnemu zhromaždeniu:
Do pekla s vami, hriešnici!

*La divina alta potenza,
Santa, giusta, umile e pia Non
vuol ch'abbi riverenza Né
rispetto ad uom che sia Ma chi
esclami tutta via,
E riprenda il rio peccato.
E per questo in ogni lato Vo
dicendo a gl'empj cori:
A l'inferno, peccatori!*

¹ O živote a účinkovaní Matúša pozri. Callisto Urbanelli, Matteo da Bascio e l'Ordine dei Frati Cappuccini, Ancona 1982; jeho osobitý spôsob militantno-kajúceho kázania je situovaný do kontextu svojej doby pozri napríklad Giovanni Miccoli, La vita religiosa nell'Italia del 500, in Criscuolo, Ludovico da Fossombrone e l'Ordine dei Cappuccini, 9-48, hlavne 21-25

5606

Do pekla, ty podvodník
nespravodlivý, ty zlodej,
keď kľáješ celú dobu
na svojho Pána, Boha,
ktorý bol k tebe tak dobrotivý,
ty k nemu však strašlivý.
Mal by si ho milovať a mať bázeň pred ním,
ty však kľáješ a zneuctúješ ho.
Do pekla s vami, hriešnici!

Do pekla s každým, kto pracuje
počas slávností a sviatkov,
Kto hriechmi počas týchto dní
Boha zneuctúje a uráža,
ten zostáva stále v nenávisti
a zabíja vlastného brata,
kto je k svojim vlastným rodičom
krutý a neposlušný.
Do pekla s vami, hriešnici!

5608

Do pekla, vy, zlé ženy,
čo si vyhladzujete svoju tvár
to, čo Boh svojimi dobrými rukami
vytvoril, to ničíte,
potom nosíte kučery
na ušiach náušnice,
chodíte hore dolu s mastičkami,
parfumujete sa a zbytočne zaváňate
Do pekla s vami, hriešnici!

5610

Do pekla s vami, vy, mocnári,
čo máte žezlo v rukách:
nevinného utláčate,
máte radi svetského a vinného človeka.
Náš Pán, ktorý vidí zďaleka
kam sa váha nakláňa,
udrie vás po tvári
hovoriac: ste nespravodliví a vinní, páni!
Do pekla s vami, hriešnici!

*A l'inferno tu, ribaldo,
Scelerato, iniquo e rio,
Che bestemmi ognor si caldo Il
Signor tuo dolce Iddio Che ver
tu fu cosi pio Tu ver lui si
crudel sei;
Quel ch'amar e temer dei Tu
bestemmi e disonori.
A l'inferno, peccatori!*

*A l'inferno chi lavora Ne'
festivi e santi giorni,
Ch'in quei di peccando
ognora A Dio fa milVonte e
scorni;
Che ne gli odi ognor soggiorni,
E occide il suo fratello;
Chi sia crudo, empio e
ribello A suoi dolci genitori.
A l'inferno, peccatori!*

*A Vinferno, o donne rie Che
la faccia vi lisciate,
Quel ch'iddio con le sue pie
Mani ha fatto, voi guastate;
E li rizzi ancor portate E a
l'orecchie i bei pendenti;
Gite ancor piene d'unguenti,
Di profummi e vani odori.
A l'inferno, peccatori!*

*A l'inferno, o voi potenti,
Que lo scetro avete in
mano, Ch'affligete
gl'innocenti E amate il reo
profano.
Il Signor che da lontano
Vede pender le bilancie,
Percotendovi le guancie,
Dirà: Ingiusti e rei signori;
A l'inferno, peccatori!*

5611

Do pekla s vami obchodníci
vaším bohom je zlato;
krivo prisaháte, že sa vám
žiadny iný človek pred vami nevyrovná;
chcete len podvádzať
a ľudí ošmeknúť.
Hovorím to aj vám, tyrani,
bankári a podvodníci.
Do pekla s vami, hriešnici!

*A l'inferno voi, mercanti,
Poi che l'oro è vostro Dio;
Per un soldo fate quanti
Spergiur mai trovò l'uom rio;
Volto è sol vostro desio A
l'usure e a gl'inganni.
Dico a voi ancor, tiranni,
Banchier empi, ingannatori,*

A l'inferno, peccatori!

5612

Do pekla s vami, vy, remeselníci,
ktorí podvádzate na svojich výrobkoch.
Mlynár, ty so svojimi pazúrmí
dávaš si čiastky ešte aj sám sebe;
ako sa hodláš zachrániť?
Aj ty falošný pekár,
čo predávaš napoly upečený chlieb
a podvádzaš na váhe!
Do pekla s vami, hriešnici!

*A l'inferno, o artigiani,
Che rubate in le vostre arti.
Tu, mugnaio, ch'hai le mani A
unzin, ti fai le parti;
Come mai pensi salvarti,
Ancor tu, fornaio ingiusto,
Ch'el pan fai malcotto e a giusto
Peso mai non lo lavori?
A l'inferno, peccatori!*

Do pekla s vami, vy, ničomní hostinskí,
čo predávate vodu ako víno;
čo cudzích hostí okrádate
a tiež podvádzate susedov;
keď platíte jednou mincou,
chcete z nej mať sedem;
no útrata je u vás lepšie zaplatená
ako u iných:
Do pekla s vami, hriešnici!

*A l'inferno, iniqui ostieri,
Che vendete acqua per vino;
Che rubate i forestieri,
Ingannando anco vicino,
Se pagar si de' un quattrino,
Ne volete sette e otto;
Ma vi fia pagato il scotto Meglio
poi da gl'altri cori.
A l'inferno, peccatori!*

5614

Čiň dobro preto každý
kto chce prísť do neba (navždy),
Chráň sa zlého tým sa vyhneš peklu.
Boh poteší dobrého radosťou,
a zlému hrozí (žalosťou)
k dobrým je dobrý, no zlých
vo svojej spravodlivosti odoženie.
Do pekla s vami, hriešnici!

*Faccia bene, dunque, ciascuno Che
vuol ire in paradiso,
E dal mal guardisi ognuno Ch'in
l'inferno e sia conquiso, Perché
Dio con lieto viso Premia i buoni, e
rei minaccia;
Gli è ben pio, ma poi discaccia,
Come giusto, i mal fattori.
A l'inferno, peccatori!*